

BUNJEVAČKA I SOKAČKA VILA.

JADI MOJI . . . .

Jadi moji ala jeste divni,
Ala ste mi ljuto dodijali.
Danjom bolan likariju pijem,
Noćom s oka na oko netrenem ;
Rujno vince u grlo mi neće :
Pa kuda ćeš brate muke veće ! ?

Al staza puta roda čovičia
Od postanja taka j' uvek bila :
Jedan veli neće da se ženi,
Da izbigne poroda nevolji ;
Jel teško je dicu odraniti,
A još teže ih na put nastaviti.

Drugi veli triba se ženiti,
Valja dicu, porod ostaviti ;
Jel bez dice jesi drvo suvo :
U domu ti svuda pusto gluvo,
Nit te ima iko rasrditi,
A još manje na što s' razdragati.

U bogatstvu silne su nevolje :
Srce teži još da steče bolje.
Krv se muti, žile se naprežu,
Um ti gori, grčevi te stežu,
Uzglavnica sto put se privrće :
Kud bi od tog ti još muke veće ! ?

Siroman živit se nemili :
Cilog vika nevoljom se bori.
Sitna dica, pa još gola gladna,
Snig zavijo, a koliba hladna,
Roditeljom srce s' puca, para :
Kud ćeš goreg od ovoga jada ! ?

Seliti se, tražit žiće bolje :
Tu su istom goleme nevolje !
Tudja kuća, tudji zavičaji,
Strani ljudi, ridki priatelji ;
Baš da nemaš nikoga zlotvora,
Al i nemaš kuma, priatelja !

Jedni neće da nikad boluju,
Drugi opet da uvek blaguju ;
Treći veli teško je raditi,
Al opet ne bi volio umriti ;
Bolto svirac po vazdan bi sviro,
Kako tako da bi profitiro.

Ta svita su želje svakojake :
Krasne, dobre, ali i opake ;
Tako je to višnji Bog stvorio,
Staze razne ljudma ostavio :
Dobrom podji, dobro će ti biti ;
Zlu nastupi, očeš se kajati.

U dobru se nemoj ponositi,
Sirotinje nemoj se plašiti ;
Bog nad nama dobro vidi motri,
Od njega se nemožeš skloniti,
Ugadaj mu, često mu se moli :
Blago onom, ko se njega boji.

Ja pak bolan ništ nebi želio
Nego kad bi opet ozdravio,
Da još koju pismicu odpivam,
Bar još jedno kolo da odigram,
Da se s braćom i čašica kucnem,
Rujna vinca da se ponapijem.

L. Kuezević.

MILANA HISTORIČNA PRIPOVIDKA ZA MLADEŽ I ZA RODITELJE.

OD NIKOLE GJORGJEVIĆ VUKIĆEVIĆA.

XV.

MILANINO DOBRO SRDCE.

Medjutim Bosiljka odnese obnesveštenog Čedomila Materi. Knjeginja Vidosava u ovaj mah zaboravi da je bolestna, uzme maloga na ruke, izljubi ga, orosi ga obiljnim suzama, i podignuvši oči k nebu rekne ; „Bože milostivi ! Ti si mi ga poklonijo, ja ću ga tebi na slavu odraniti.“ Kad dite malo k sebi dodje, mati ga ukori ovim ričma : „Nevaljanče jedan, nisam li ti toliko puta govorila, da se čuvaš od konja, da se nepenješ na drveće,

da se nenadviruješ nad studenac ; i ti me nisi htijo poslušati. Eto vidiš u malo te tvoja neposlušnost nije glave stala. Tebe je sam Bog čudnim načinom sačuvao, i čerez svoga Angjela od smrti izbavijo. I taj Angjeo izbavitelj tvoj, bila je vratarova služavka ! Gdi je ona ? zar nije ovde ? Idji Bosiljka zovi ju ovamo ! Ja sam rada s tom divojkom govoriti, ja sam njojzi jako obvezana !“

Milana se već dotle iz tavnice vratila, i opet je kod bolestne dice vratarove sidila. „Odi brže Milo ! Knjeginja te zove — kucnuvši na prozor rekne Bosiljka. — Blago tebi, ti ćeš sad gospodske dare dobiti !“ Riči ove uvride Milaninu nježnost. Ona je podpunu nagradu u samom svom dobrom dilu, i u očinom zadovoljstvu nalazila, i nikakve druge nagrade tražila nije, pa zato čisto nije imala volje da idje knjeginji. No opet iz pristojnosti, i da ne uvridi obradovann mater, otide gori.

Smirno i blagoobrazno stupi Milana u sobu knjeginjinu. Ova dobra gospođa pridusritne ju s razširenim rukama nepazeći na nisko stanje njeno, pa joj rekne : „Plemenita divojko! ja ti zafaljujem, što si dite moje iz studenca izvadila, i od očividne smrti spasla. Da tebe nije bilo, ovo nevino ditence, koje tu na postelji tiho počiva, ležalo bi mrtvo i bezdušno u dubokom studencu! Ti si mi izgubljeno jedinče moje povratila, ti si moju goroku tupu u radost pritvorila, i zato te ja od danas kao svoju rodjenu kćer smatram, a ti ćeš u meni pravu mater imati.“

„A ti nesrićnico, okrenuvši se k Bosiljki, ozbiljno ali bez svake ljutine produži knjeginja — od danas pristaješ biti u mojoj službi. Ti si na svoju dužnost zaboravila, ti sebi povireno dite nisi dobro čuvala; zbog tvoje nebrizljivosti u malo što nisam ja moga jedinca sina izgubila. Zato ću te ja još danas izplatiti pak onda mi idi izprid očiju!“

Bosiljka klekne prid knjeginju, i stane ju moliti za oprostjenje, govoreći, da je ona puka sirotica, koja nigdi nikog svoga nema, pa ako ju sad knjeginja odtira, nezna kuda će se drvu kamenu okrenuti.

Knjeginja joj na moljbu njenu ovako odgovori : „Ti si se više puta obećavala, da ćeš na svoju dužnost paziti, ali rič održala nisi, zato se ja nemogu više na tebe osloniti. Meni je žao što te odpustiti moram, ali ja neću da zbog tebe moju dicu opasnosti izlažem. Odlazi dakle i traži sebi drugu službu, pa ju bolje čuvaj. Ovaj slučaj neka ti u buduće za savet služi!“

„Dozvolite meni svitla knjeginjo, da i ja nekoliko riči progovorim — rekne Milana, — i nemojte moju slobodu za zlo primiti.“

„Vi pravo imate. Bosiljka je jako sagrišila. Zbog njene lakomislenosti u malo se nije vaše dite u studencu utopilo. Ali ona tome nije sa svim kriva; jer nesrićniji slučaj taj prividiti nije mogla, i on će njoj u buduće, dok god uživi za savet služiti.“

„Pa Bosiljka nije samo sagrišila, nego se i postarala svoju pogrišku popraviti. Ona je mene u studenac spustila, i s ditetom zajedno iz njega izvukla. Bez njene pomoći nebi ja kadra bila vašeg Čedomila od smrti izbaviti. Ja dakle mislim, da vi nećete prizirati njenu uslugu, i da nećete odvratiti svoje lice od one, koja je pomogla da se dite vaše iz studenca izvadi!“

„Bog je vašu toplu molitvu uslišao, i vama pomogao onda, kad ste njegove pomoći najvećma potribovali; nemojte dakle prizirati u istom času plač: moljbu ove sirotice! — Bog se na vas smilovao, i vama je vaše jedinče povratijo; povratite i vi svoju milost ovoj nesrićnoj divojci. Bog milostivi prašća onima, koi se od sveg srдца kaju; oprostite i vi Bosiljki, koja je svoju pogrišku pokajala i popravila s tim, što je mene s čedom vašim iz studenca izvukla. Eto sad vam se daje prilika da Otcu nebeskom za izbavljenje vašeg Čedomilja najčistiju žrtvu prinesete, a to ćete učiniti, ako od srдца oprostite Bosiljki njenu lakomislenu pogrišku, i nju u svojoj milosti zadržite.“

„Ja i Bosiljka radovasmo se, kad smo vaše čedo s Božjom pomoću od smrti izbavile, i s vama zajedno plakasmo od radosti. Pa zar ćete vi, koja ste najsrićnija između nas: jer šta se može s materinskom radošću sporediti; zar ćete velim Vi, prije nego što se suze radosti na obrazu vašem osušiše, podneti moći da suza tuge i žalosti kane na obraze ove sirote divojke, a da ju vi milos-

tivom desnicom svojom neotarete. Ne, vi to nemožete, vi to nećete učiniti!“

„U ostalom što se mene tiče, ja blagodarnije, koje meni pružate, nemogu primiti; jer držim da je grihota na tuđjoj nesrići svoju sriću zidati, i sirotu divojku iz službe istisnuti.“

Knjeginja se nije dovoljno naučiti mogla ričma mudre ugljarske divojke. „Ja neznam — sa udivljenjem govoraše ona — ili ću se tvojoj neustrašivosti i plemenitom požrtvovanju tvom, ili dobroti srдца tvoga većma čuditi. Tko bi mogao ovakoj zastupnici šta odreći! Za tvoju ljubav ostaje Bosiljka u službi. A ti dobra dušo od danas postaješ moja podjerkica. Ja te nisam zasad u stanju većma nagraditi, ali ako Bog da, te se knez s vojske vrati, znaj da ćeš još većma od njega nagradjena biti!“

Dobrota knjeginje Vidosave, trone Milanu našu. Ona bi rado ostala bila u dvoru ove čestite gospođe, ali se siti, da bi onda izgubila priliku otea svog dvoriti i s njime se sastajati, a svoju tajnu nije smila knjeginji odkriti, dok se o tom najpre sa otcem neposavetuje. Po kratkom dakle razmišljanju odgovori ona ovako: „Ja zafaljujem na dobroti i milosti vašoj svitla knjeginjo, ali oprostite mi, što vašu ponudu nemogu primiti. Ja sam sa svojim stanjem veoma zadovoljna, i bolje netražim; jer znam, da stanje nečini čovika valjanim i srićnim. U službi mojoj kod vratara vašeg, koi je ujedno i tavničar, dobijam ja priliku suzne naraniti i napoiti, i izvršujući ovo dilo milosti kršćanske, nalazim se ja podpuno zadovoljna, tako da bi sebe za vrlo nesrićnu držala, kad to više činiti nebi mogla.“

„Čudnovata divojko! — prisikavši joj besidu primeti knjeginja. — Tvoje riči o srići i zadovoljstvu u siromaštvu, jesu sa svim neobične. Išti od mene što ti je god drago; ja ti rič dajem, da ću ti svašta, što mi god u vlasti stoi, učiniti!“

„Dobro dakle svitla knjeginjo — odgovori Milana. — Ja primam vašu rič. Dajte mi vrimena za promišljenje. Ja ću vam skoro jednu vrlo veliku i važnu moljbu podneti, i vi će te meni od velike pomoći biti moći. Sad s Bogom Knjeginjo! Ja moram odlaziti; jer su sama dica vrataričina!“ —

(Slidi.)

GOJITBA.

Neima stvora tako divljega i negibka, kakov je čovik, ako se za rana neprevija i negoji (Knj. 7 o zakonu).

(Produženje.)

Radostnim pogledom motreć miljenčad svoju, znam često se probudi misao u brižnoj glavi roditeljah misleć: Bože! hoće li nam jednoć ovo il ono dite biti onako, kakvog bi ga volili viditi i imati? Brižni roditelji! Želite li si imati dicitu, da kad vam starost bilom koprenom ovije brižnu glavu; kadno s težine vrimena slomljeni, te prigibljani budete već tražili svoj počinak svoj grob: onda onda! da vam ditea budu štap, podpora, radost, ponos i dika. A vi nastojte za rana dobro i valjano odgojiti si dicitu; pobrinite se, da im se za rana po dobrom primeru i nauku prosvitli razum, oplemeni srce, a volja im se skloni na dobro.

Dite je cvitak u gončetu; on priliči ružičnoj pupoljki, koja očekiva samo blage sunčane trake, s kojih da se razvije i ukaže oku svoju miomirisnu lepotu. — Tako i dite u zoru svoga života, t. j. u ranjoj svojoj dobi

očekiva toplinu dositljive ljubavi i vištine roditeljske, s kojom da se duševnim i telesnim sposobnostima razvija. Majčino krilašće otčevo ogrlje roditeljska kuća (dom) djetetu je prva svetinja prva blagodatna škola. Tu su otac i majka tako rekuć: vidljivi angeli, Isusom postavljeni apoštoli, da prvi i najbolji učitelji djetce svoje. Buduć pako, da djetca više viruju onomu što vide, nego što čuju; zato roditeljski život, njihovo ponašanje, kućni red, djetci su otvoreno evangjelje, otvorena knjiga, iz koje se djetca gledom dnevice uče, i to tako: da su potlam djetca, kako po licu tako i po duhu prava prilika svojih roditeljah. Njihove roditeljske kriposti — ili mrzke opačine prilivaju se na djetca. Kako se djetca odgoje u roditeljskoj kući, tako čehu i odrasti, živiti i umri. Ili zar nije tomu tako? Ded zavirimo u kuću jednog mladog domaćina, koji po smrti otčevoj stoji na kormilu kućnog upravitelstva. Razvidimo što je i kako je ondi? Evo motreć njega: čelo mu je vedro, oko bistvo, na obrazu mu se razliva častivi stid, u jeziku mu je istinitost, u sreću mu blaga čut, a u duši strah božji; a to kako je kod njega, tako je isto i kod mile mu zaručnice. Njihov samo pogled, djetci razumljiva zapovid. Tu gospodari sveti mir, vlada čista ljubav i pokorava se skromna poslušnost. Štoga se radi, s Bogom se počima, s Bogom se i dočima (dovršuje se) služinčadom su čvrsto zatvorena usta, da nit u kući, nit u radnji niti u veselju nestvore usta na psovku; a još s tim manje na kakvu nepristojnost pred djetcom. Pitam sad nije li takova kuća mali raj? Pa tko ga je naučio na takovi uzvišeni lipi red, na takovi bogomili način življenja? Upitaj me ga: gdi je, i od koga je on to naučio? Sigurno odgovorit će nam: da je to vidio, i tako već od mladosti naučio od svojih blagih roditeljah. — Dakle ne u školi, u pisanoj knjigi, u skrojenoj gojiti; nego je naučio iz žive knjige kripostnog življenja bogoljubnih roditeljah. Nu kako je kod izopačenog oca ili kućnog domaćina? Tamo je sve protivno i naopako. Kuća odjekuje vikom i psovkom; djetca vrište s jogunosti, sve je u metežu, tu je sročiste sviuh opačina, takova je kuća skoro pako. Pa kako i odkud to? Evo sve ću izreći ovom poslovice: Mladi gavran uče se graktati od matorih gavranah. Pa zato opet veli poslovice: Teško nogama pod ludom glavom, t. j. teško kući, teško kući, teško djetci pod izopačenim otcem i nevištim upraviteljem. „Blagosov ili prokletinja prelazi na djetca s roditeljah.“

Buduć pako, da djetca više viruju tomu što vide, nego li što čuju; zaoto roditeljem je najsvetija dužnost, djetci si svitliti i predujačiti s dobrim primerom i izgledom, i to sdušno i oprezno, da tako vide djetca, što činu oti.

Prvo je pako: da se djetca gojeć spoznadu Boga i sv. mu volju; pa im se srdašće napuni strahom Božjim i razzari se s ljubavju Boga, da se utvrde proti svakoj napasti i pogibelji, napreduju u dobru, viri i kriposti se usavršuju. To je volja božja: „da djetce postane pravim čovikom, sjajnim uzorom bližnjemu, te bogato zaslugami za vični život.“

Brižni roditelji! Stekli vi i prištedili svojoj djetci koliko vam drago, a nebudu li od vas baštinita kriposti, sve će proći kano dim na vitru, a bili snig na suncu. Hoćete li primerah? eno vam osim svagdašnjeg izkustva puna povistnica: sv. Ivan zlatousti reče: „Kaniš li svojemu sinu ostaviti bogatstvo, to ga priući, da bude dobar i marljiv; jer ako je jur bogat, on sam načiniti će se jošte bogatijim.“ Mudrac duhom božjim udahnut mudro

reče: „Nedaj ni sinu, — ni bratu ni prijatelju oblasti nad sobom, dokle živiš te nepredaj nikomu imutka (dobra) da se morebit nepokaješ, te nebudeš prisiljen sam moliti za svoje. Dokle živiš te u tebi duha ima, nedaj se u tomu nikome privariti, jer bolje je da tebe tvoja djetca prose, nego da ti izgledješ iz njihove, rode. Propovjed. 33, 20 — 24. Sigurnim izgledom na buduću baštinu (otčevinu) ulinilo je se i pokvarilo mnogo djetca za uvik. A zar upravo tim mnogi roditelji negriše?!

Pitanje je sad: kad, u koje dobo ima se djetce priučiti tomu, da bude što bi imalo biti? Velim: za rana, za mlada ima si pribaviti vištine i okretnosti, i to mora da mu uprodje u drugu narav.

Mudri Plato reče: „Neima stvora tako divljega i negibka, kakov je čovik, ako se za rana neprévija i negoji. (Knig. 7 o zakonu).

Mudri Seneka opet reče: „Lahko je njeznu ćud plemeniti, ali je težka muka izćupati, što je s nami uzraslo i otvrdnulo.“ (Knj. o ćud.)

Mladjana doba jest najprikladnije vrime za nauku, višbu i priuku.

Djetce je kano mlado vitko stabalce, koje se previja kako hoćeš. Djetce je kano ti mehki vosak, kojem možeš dati obraz kakov hoćeš. Možeš mu tako rekuć udahnuti duh kakav hoćeš. Rič, u, možeš od njega učiniti što i kako hoćeš. Nu zapustili se gojibom djetca, ožilavi, otvrdne, ukoči se, ojogunasti; te prija će se okoriti nego li pokoriti, veli naša rič. Pa što će kasnije od njega biti? biti će od otvrdnoga i razuzdanoga djetca razuzdan i pokvaren dičak, od pokvarena dičaka pokvaren i hrdjav mladić, hrdjav čovik, od takvog čovika, biti će u cilom životu samo Hrdjaković; pa ma bio on side brade a ćelave glave. Tako je, i nije drugčije!

Što je u mladosti lahko, to je kasnije vrlo mučno ili teško, pače često i nemoguće, veli naš jedan slavjanski pedagogista.

Djetca se imaju gojiti u sporazumljenju oca i majke. U obsegu ljubavi i straha. Triba, da je mati ljubav a otac strah, a to jedno i drugo (ljubav i strah) samo uvik doslédno. *) „Takov je otac sam Gospodin Bog; a zemaljski otac valja da mu bude prilika.“

Bunjevac.

GOSPODARSKE ŽIVINE.

U svakom i najmanjem gazdaluku tri stvari su potrebné: rabaže, alat, i živine. Volja mi je danas baš o ovima govoriti.

Od kake su važnosti živine u gazdaluku, to mislim neće tribat dokazivat, buduć da već i dica koja uz marljive roditelje raztu, vlastitim očima vide kako se oni šnjima u svakom poslu posluživaju; a i to su uvizbali: da se navadno onda samo u haljini ponove: kad otac koju na sajam iztira. Dobro će biti dakle samo o održavanju i sporenju živinah koju prosboriti, da se naši izkušani poljodilci uzbude, pa i oni svoja mnenja ovde

*) Bitna je to mana (falinga) kod našeg prostog naroda, da u gojiti ljubav i strah t. j. otac i mati nisu u doslédnosti; te često biva, da što se i koliko se s desna teše i pravi, toliko se s liva pokvari. Ukoriti li, ili popriti li se šibom otac djetcu, ono traži zaštitu u majčinoj krilu, koja ga brani; te je li žensko, veli: nediraj mi kćerku eno ti sin. Isto tako povratno čini i otac braneć sina veli: nediraj mi sina eno ti kćer. Odkud slidi, da potlam već odrasla djetca oviju se kočicom savjeta Rebeke, da ih nepozna ni otac, a kadkad niti ista majka. Odtud uzima svoj početak onaj otrovni izvor, koji po roditelje teče pogubnim tekom. Hoću da rekнем: djetca, sinovi i kćeri kriomice opuste i oštetu roditelje.

priobće, da naučimo što je dobro, pak ono slidimo što je najbolje.

Navadno ljudi misle, da je tvrdoća samo u novcu i jilu, i nesićaju se, da se ljubav i milosrdje kršćansko prostire i na duševna svojstva. Istina je da je novac take naravi, da se za njegov svašta može nabavit, al nije manje istina, da se i za znanost novac dobiva. Ko nije već više puta izkusio, da se odvitnik, prokator, neće drugčie pera latit, već ako će njegovu pravoznanost pošteno platit. Vidno je dakle po svakog čovika, da je duševno svakim drugim slično zemaljsko blago, od kojeg jedan dio svaki može za novac prodat, a drugi mora ubogom blagodarno dilit. A to sam sbog toga samo potribno našo zabilježiti, da se iskušani ljudi osvidoče : da ono što su po trudu i po godinalu u nauku gazdalučkom stekli, nije slobodno na dnu svojeg mozga zakopano držat, već valja na vidilo iznet, da druga braća to po našem peru kao milosrdni dar od nas prime. E da svaki čovik s tim što je naučio umre, i na drugog neostavi, svaki nauk bi tribalo iz prva počimat, i tako nikad nebi mogli napridovati u čovičanstvu u svakom razredu u svakom stališu.

Jedni su učitelji a drugi učenici. Dvi su dakle i dužnosti, ovi moraju učiti, a oni su po Bogu obvezani svoju nauku i svoje izkustvo nami pridavati. Nije li istina, da onoga čovika u zvizde kujemo koji u vrime glada svoje žitnice otvori, pak oskudnima dilom za novce — a dilom u ime Isusovo dili. Braće velika je oskudica kod nas svake nauke, koji što zna i umi, neka ne skriva jel će proći ko oni Belgianski trgovci, koji nisu u doba oskudice svoje žitnice otvorili, pa su posli ukvarenu ranu u riku usuli. Za ono što znamo i u glavi skriveno nosimo niti će ljudi nas pohvalit, niti Bog nadariti. Ta u stroju družine ljudstva ulje je ljubav kršćanska, s kojom ako je svako udo dobro natopljeno, pivajuć će se okrećati, u obitelji, obćini i državi. Ja poznajem mnogo učenih svećenikah i učiteljah, koji su višti i u poljodilstvu, i bogati izkustvom svakovrstne znanosti, pa neće da izadju na mejdan da uče puk, koji je znatoželjno oči, uši otvorio da jih poslušaju. Ovamo dakle svi vi, koji niste vaše poriklo zatajali, izredjajte vaše nauke, da možemo po nuždi i ukusu izbirat, srce i pamet nasladjivat.

Moji čitatelji prostiće mi što sam stranputice iztrkao, znaće oni, da to sve zato biva, da jedni izkupljaju učenike neka se narod obražava, a drugi stupe u dično kolo učiteljah svojeg milog naroda, koji će mnogo srićnii već i time postati ako će uživati, kako valja kripke, uzorne živine odhranjivati, koja svrha da se postigne triba u obzir uzeti štalu, piću, i obhadjanje.

Prije svega valja zabilježiti, o čem nitko mudar neće dvojiti, da što se živina boljma hrani, to će biti plodnia, i za gazdu svakojako koristnia. Dok su paše bile neograničene, donle se ljudi nisu baš mnogo o tom brinuli, kako će koja živina izzimovat. Ta bilo je brojom mnogo, dakle ginilo je, al je i ostajalo. Sad bi već zahman bilo otom se razgovarati : kako je bolje po živinu glede njezina plodjenja i narastjaja, da se na paši ili u štali odgojava. Nužda je nas već svudan u štale satirala, i koji nisu još s paše ugonjeni, skoro će takodjer na živine svoje ular nataknuti, pa se neće više po hladnoj zemlji povaljivati, da jim lice rosa opere, i kosu vitar izčešlja, već će lipo ko mudri Švabo na krevetu guljatinom napunjenim po volji izležavat.

Svakom dakle gazdi valja znati : da živina glede tila imade mnogo spodobnosti s čovikom, a to nitko neće

tajiti : da je blagostanja čovičjeg prvi znak poštena kuća, koja čovika od zime, žestine, i kiše brani. Dakle ako želimo živinu u zdravlju održati to joj triba pogodnu štalu pripraviti, koja mora biti dosta visoka, da uvijek bude u njoj povoljno zraka, ipak nije slobodno tako je podignuti, da se zrak po živinam u njoj nemože razgrijati, jel košto čovik tako i živina po suvišnjoj zimi zakrlja, buduće je Bog i njoj dao osićejanje. Štala triba da ima prozore koji se u vrime otvaraju, da se zrak očisti i ponovi, jasle moraju biti tako opravljene : da se svakojaka hrana u izvornoj čistoći živini prida.

Svinče je dosta gadno, još se i u blatu valja, pa ko nije već opazio, da u nečistoći ni jisti, ni ležati nemiluje. Svaki je poljodilac ako se priko nedilje nije češlje, već uvižbo : kako mu se zamrlja kosa, da bi drugdaš misto češlja grebene tribalo uporabiti. I najčistieg čovika priko jednog cilog dana napane prah, i trunje, radi toga se poštenu kršćani svaki dan, kad su Boga molili — izčešljaju i umiju, koji to nećini, tog bi tribalo od zdile odvijati, jel radom se djubre neizgovara. Kako se nadje vrimenta da se čovik najide, tako se nadje i da se očisti, samo ako linost nije na put stala. Štalu dakle valja čisto držati. Kod vojnikah gdi se o štali velika briga vodi, to su iznašli, da u konjskoj košari nije koristno platine metjati, i pod tima jarak, u kog se mokrača saliva, držat. Al poklem u tom načinu triba zemlju više puta priko godine pa i slamu često izminjivat, što siromašnie gazde nisu kadri vršiti, zato ostajmo uz platine, al te moraju biti jake, da se neotice nepotaru, i konj nogu neslomie ; jel nikad nije slobodno zaboravit, da konj premako četiri noge ima, samo se jedna plaća pa ako je osakaćena jedna, u mah je i najuzornii konj svoju cinu izgubio.

No što se posla tiče, to se kod poljodilca neprodaje za novce, dakle neće čekati, da ga vuškia iz štale izgoni, već on će prije nju ondud izdjubrit, jel ako ta u jarcima dulje ostane, konje razne bolesti mogu napasti, no sigurno je da će na oči oslabiti. Prozori služe ne samo na to da se zrak ponovi, već i na to : da se svitlosti u štalu upušta. Bog je svaku živinu na svitlom danu stvorio, zato se svaka sjajnom nebu raduje. Svitlost oživljiva, a tamnost umrtljiva svaki tvor. Pokušajte ma u koje doba godine bilje kakvo njegovat, kako vas je volja, al metnite ga na tamno misto, pa ga možete i govedjijom čorbom zalivat, to će na skoro poginit.

Neznanost je dakle privećika i po živinu škodljiva, što mnogi poljodilci na štalama prozora neimaju. Ovi tako čine ko bezdušne matere, koje makovnjakom ditešce napoje, i glavu mu pokriju, da priko sve noći spava, i mater neprobuđiva. Ovi tminam siluju živinu na san neznanjuć, da košto umiren san kripti, tako neumiren slabi tilo. Prozore triba tako namistiti, da živini traci u oči neupiru.

To nebi rad bio da Slaveni postanu u tom obziru Hollendesi, koji i u štalah ciglje peru i žuljaju, da su navadno čiste nego naše sobe, jel što je pritirano to je pokvareno, ipak Slaveni se još nisu do onog stupnja u čistoći popeli odkud dalje nije se dobro penjati. Još kod nas mnoge stvari u djubretu čame. Još se Slaveni ne stide ako jim volovi i krave rutave o proliću na travu izalaze, zato još nije ni jedna Slavianka svoju komšinicu ogovorila, ako joj krava u galebo umeljana u čordu izišla. Ko bi se još i o tom brinio, da se marvi krevet stere, kad je ridko da se taki i dicam pritresa, već gdi se koji privali, tamo i prinoći. Oteci vele čvrstiji će tako biti. (Slidi.)